

La integració dels menors migrants als centres educatius europeus

Aportacions del primer any del projecte MiCREATE

Resum de contribucions

<http://micreate.eu>

[@micreate2020](https://twitter.com/micreate2020)

<http://tiny.cc/micreate-facebook>

<http://tiny.cc/micreate-youtube>

La UE diu que està «totalment compromesa amb l'aplicació de l'Agenda de Desenvolupament Sostenible de 2030, que demana un món en el qual cada nen o nena creixi lliure de violència i explotació, que tingui els seus drets protegits i tingui accés a una educació i una sanitat de qualitat» (Comissió Europea 2017, 4). A l'abordar l'accés dels menors migrants a l'educació, la UE promou així des de bon principi els seus drets. Això ho subratllen els governs nacionals en els seus documents, afirmant que **la condició de menors** sempre ha de tenir prioritat sobre la seva condició d'estrangers o no documentats. Per tant, **tots els menors haurien de tenir igualtat de drets**, independentment del seu estat migratori, però **la integració sovint depèn de la condició legal**. Això és especialment cert per a **grups vulnerables**, com els **sol·licitants d'asil** i els **menors no acompanyats**, que poden trobar-se **desconnectats d'estructures socials importants**, com l'habitatge o el suport de la comunitat, durant llargs períodes de temps, mentre esperen que es resolgui la seva situació legal.

L'objectiu d'aquest document és compartir les troballes del primer any de MiCREATE, que té com a objectiu estimular la inclusió dels nens migrants a l'educació, també a nivell polític, adoptant un **enfocament centrat en la infància**. El projecte s'acosta al benestar i a les necessitats dels menors reconeixent-los com a **participants actius** en les interaccions socials i com a persones autònomes.

1

L'ENFOCAMENT CENTRAT EN LA INFÀNCIA ÉS PRÀCTICAMENT INEXISTENT

Si bé els drets i el benestar dels menors són **reconeguts com una prioritat màxima per als governs** — amb **diferències** sobre com s'inclouen efectivament en les polítiques i en la pràctica escolar — es percep que les diferents polítiques, estratègies i altres documents estan escrits des de la perspectiva de les persones adultes (polítics, científics, educadors...) , mentre que **la seva perspectiva hi és absent**. L'enfocament centrat en la infància **només està present, de manera limitada, en projectes i pràctiques d'ONG**.

Recomanació: adoptar un enfocament centrat en la infància en polítiques d'integració que reconegui les seves necessitats i assegurí que les seves opinions es tinguin en compte.

2

EL PROFESSORAT I EL PERSONAL ESCOLAR SÓN PART DE LA SOCIETAT D'ACOLLIDA

Les **diferències històriques** i les **actituds canviants** entre les comunitats d'acollida emmarquen l'**enfocament dels països per a la integració**. Recentment s'han evidenciat visions convergents sobre la integració a nivell de la UE, on es va adoptar una política d'integració comuna, però també s'aprecia convergència en termes de polítiques migratòries restrictives i sentiments anti-immigrants, especialment a partir del 2015.

La integració efectiva dels menors migrants en el sistema educatiu depèn del nivell d'acceptació entre la societat d'acollida. Això és especialment important tenint en compte els esdeveniments dels darrers anys: el sentiment d'extrema dreta, anti-immigrant i euroescèptic està present en diversos nivells de la societat (polítics, educatius...). Tot i així, **l'educació té un paper important en la integració amb èxit dels menors migrants i les seves famílies.**

 Recomanació: adoptar mecanismes per fer més vinculant la política d'integració de la UE entre els estats membres. Proporcionar programes i fons addicionals per a l'orientació i la formació d'administració i professorat, per tal d'assegurar una educació inclusiva per als menors migrants. Les polítiques d'integració no haurien de dependre de l'opinió dels partits anti-immigrants o de discursos populistes.

3

INTEGRACIÓ VERSUS ASSIMILACIÓ

El concepte d'integració, tal com s'entén habitualment, sovint s'assembla més a l'assimilació que no pas a un procés bidireccional. Això també ho subratlla la Comissió Europea: «un procés bidireccional sobre la integració, ja que no només s'espera que els nacionals de països tercers abracin els valors fonamentals de la UE i aprenguin la llengua d'acollida, sinó que també se'ls ofereixin oportunitats significatives de participar en l'economia i la societat de l'estat membre on s'instal·len» (Comissió Europea 2017, 5). Tanmateix, hi ha polítiques i pràctiques que posen l'èmfasi en **la responsabilitat personal dels migrants** en el seu procés d'integració (i es considera que una integració fallida és un fracàs individual del migrant) de vegades **condicionant l'accés a ajuts estatals** a la seva voluntat de participar en activitats educatives planificades. A més, les activitats sovint posen l'accent en **l'adopció dels valors culturals del país amfitrió**, cosa apunta a un procés d'assimilació més que d'integració.

 Recomanació: promoure i organitzar estudis de cas innovadors que donin suport a activitats com ara escoles complementàries o lliçons d'aprenentatge d'idiomes. Aquestes pràctiques funcionen millor quan els participants provenen de diferents contextos. Això ajuda a desenvolupar "identitat ètnica positiva" i "orgull cultural", i a veure el procés d'integració com un esforç compartit.

4

LLENGUA

L'aprenentatge de la llengua oficial és una prioritat de primer nivell per als governs i es considera **la més important o l'única pràctica d'integració**, mentre es deixen de banda altres aspectes de la integració. La integració és el procés d'acceptació de la societat, un procés molt més ampli que l'aprenentatge de la llengua de la societat d'acollida. La integració social, cultural, econòmica, i política també és important. De vegades, això porta a **avaluar els menors nouvinguts només a partir de les seves competències lingüístiques en la llengua local**, deixant el seu bagatge i el seu benestar global (inclosa la socialització amb els companys) com una preocupació secundària.

 Recomanació: adoptar un enfocament holístic i proporcionar un entorn on els menors migrants nouvinguts siguin acceptats de manera holística, i on es valori i es tingui en compte la seva cultura, la seva llengua i el seu benestar.

Es presta poca atenció a la llengua materna dels menors migrants i la seva cultura i experiències rara vegada es veuen com un actiu que es pot utilitzar per enriquir l'escola i les pràctiques a l'aula. Encara hi ha una comprensió limitada sobre com **aprofitar el bilingüisme**, la diversitat cultural i les diferents **"maneres de ser al món"** dels migrants en les activitats escolars diàries. De vegades, això xoca amb els intents de regular l'ús d'altres idiomes diferents de l'oficial dins dels centres i el discurs que considera als migrants com a "mancats de competències lingüístiques".

 Recomanació: Esforçar-se a adoptar el ric bagatge dels estudiants migrants desenvolupant un currículum multicultural i inclusiu, posant més èmfasi en el desenvolupament de les competències interculturals del professorat i desenvolupant una relació més estreta entre professorat i famílies.

5 POLÍTIQUES D'INTEGRACIÓ

No tots els països tenen polítiques de primer nivell per a la integració de menors migrants en l'educació, sinó que consideren que el context institucional i administratiu és el més important. Tot i això, **les polítiques nacionals de primer nivell sobre els menors migrants en l'educació responen formalment al marc més ampli de la UE**, ja que segueixen la majoria dels principis formulats a aquest nivell (per exemple, els principis bàsics comuns per a la política d'integració d'immigrants a la UE des del 2004), però hi ha inconsistències entre el discurs formal de defensa de drets i la pràctica. Algunes polítiques **estan presents a alt nivell, però estan poc desenvolupades**, manquen d'estratègies i instruments concrets de suport i no tenen un marc normatiu, objectius i estàndards clarament definits. Normalment no es reconeix la realitat multi-nivell de les polítiques d'integració. Per exemple, **l'educació intercultural s'inclou a les polítiques de tots els països, però la seva importància varia segons el país, el tipus i el nivell educatiu**. La interculturalitat pot associar-se al "coneixement i comprensió mútua" entre els menors de països tercers i els nacionals, o pot referir-se concretament a les llengües.

Moltes iniciatives d'integració **es financen com a projectes competitius**. Les ONG **complementen** i de vegades substitueixen els **serveis governamentals** que, d'una banda, permeten una resposta més ràpida a les necessitats d'integració dels nens nouvinguts, però, d'altra banda, això debilita l'estat del benestar. El finançament insuficient és una preocupació, ja que els recursos disponibles no han seguit els requisits creixents d'integració, malgrat moltes iniciatives públiques. A més, **la sostenibilitat d'aquestes accions està sempre en qüestió**, ja que el finançament està relacionat amb projectes específics de curta durada, que **no tenen estabilitat financera a llarg termini**.

 Recomanació: adoptar un enfocament sistemàtic a nivell de la UE i nacional per finançar accions d'integració. El suport a la migració requereix solucions financeres a llarg termini i estables que no es basin en projectes competitius o intervencions a curt termini, que s'acabin una vegada acabat el finançament.

6 RECOLLIDA DE DADES

Hi ha **diferències històriques** en la manera en què cada país utilitza la **terminologia** en la recollida de dades, tot i que els països de la UE comparteixen definicions des del punt de vista estadístic i legal. Les dades recopilades també **es limiten en molts casos a sol·licitants d'asil**, i es recopilen majoritàriament a través del sistema educatiu **de manera no sistemàtica ni propicia a la planificació de polítiques**.

 Recomanació: desenvolupar definicions i classificacions estàndard, harmonitzades i acceptades internacionalment que permetin un sistema de recollida de dades més centralitzat i sistemàtic, tant a nivell comunitari com nacional. Això podria ajudar a fomentar la investigació sobre la integració de migrants i proporcionar als governs informació valuosa sobre l'efectivitat de les polítiques d'integració actuals.